

Струка (назив):	МАШИНСТВО И ОБРАДА МЕТАЛА			
Занимање (назив):	Авиотехничар за ваздухоплов и мотор - оглед			
Предмет (назив):	ТЕХНИЧКА МЕХАНИКА И АЕРОДИНАМИКА			
Опис (предмета):	Стручно-теоријски			
Модул (наслов):	ОСНОВЕ ТЕХНИЧКЕ МЕХАНИКЕ			
Датум:	март, 2026. година	Шифра:	Редни број:	03
Сврха				
Садржаји који се изучавају у модулу омогућавају ученицима да стекну основна знања о кретању материјалних тачака и крутог тијела, кинематици и динамици механизма.				
Специјални захтјеви / Предуслови				
Посједовање елементарних знања из Математике, Физике, Техничке механике и аеродинамике (модул 1 и 2)				
Циљеви				
Садржаји наведени у модулу оспособљавају ученика да: <ul style="list-style-type: none"> - анализира кретање материјалне тачке и крутог тијела, - протумачи кинематику основних типова механизма, - примјењује опште законе динамике тачке и материјалних система, - анализира промјену кинетичке енергије, - разумије и тумачи динамику крутог тијела и механизма.				
Теме				
1. Кретање материјалне тачке 2. Основно кретање крутог тијела и сложено кретање тачке 3. Раванско кретање крутог тијела 4. Динамика материјалне тачке 5. Закон о количини кретања и импулсу силе				
Тема	Исходи учења			Смјернице за наставнике
	Знања	Вјештине	Личне компетенције	
	Ученик је способан да:			
1. Кретање материјалне тачке	<ul style="list-style-type: none"> - дефинише основне појмове кинематике, - објасни врсте кретања тачке.	<ul style="list-style-type: none"> - израчуна кинематске величине код задатог праволинијског кретања тачке, - израчуна кинематске величине код задатог криволинијског кретања тачке.	<ul style="list-style-type: none"> - развија аналитички приступ у рјешавању теоријских и практичних задатака, - показује истрајност и прецизност при изради прорачуна и тумачењу резултата, - одговорно приступа извршењу школских и практичних обавеза,	Наставник ће: <ul style="list-style-type: none"> - објаснити основне појмове кинематике (путања, помјерај, брзина, убрзање) и врсте кретања тачке, - систематично приказати разлику између равномјерног и неравномјерног кретања, - демонстрирати поступак

			<ul style="list-style-type: none"> - рационално организује рад и поставља приоритете у учењу, - критички разматра добијене резултате и уочава могуће грешке, - сарађује у пару и групи, уважавајући различита мишљења и идеје, - примјењује стечена знања у новим и непознатим ситуацијама, - показује систематичност и досљедност у раду, 	<p>израчунавања кинематских величина код праволинијског и криволинијског кретања,</p> <ul style="list-style-type: none"> - рјешавати примјере различите сложености уз детаљно образложење поступка, - подстицати ученике на анализу добијених резултата и провјеру тачности прорачуна, - повезати кретање материјалне тачке са примјеном у ваздухопловној техници.
2. Основно кретање крутог тијела и сложено кретање тачке	<ul style="list-style-type: none"> - дефинише врсте кретања крутог тијела, - објасни сложено кретање тачке, - објасни основне задатке динамике крутог тијела, - објасни динамику кретања крутог тијела. 	<ul style="list-style-type: none"> - израчуна апсолутну брзину и убрзање код сложеног кретања тачке. 	<ul style="list-style-type: none"> - прихвата повратне информације и користи их за унапређење сопственог рада, - испољава професионалан однос према раду, опреми и наставним средствима, - развија самопоуздање у доношењу закључака заснованих на чињеницама, - његује навику континуираног учења и стручног усавршавања. 	<p>Наставник ће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - објаснити врсте кретања крутог тијела (транслационо, ротационо и сложено), - објаснити појам сложеног кретања тачке и релативног кретања, - приказати методологију одређивања апсолутне брзине и убрзања, - рјешавати задатке који укључују примјену векторског збира брзина и убрзања, - повезати теоријске садржаје са примјеном у раду механизма и машинских система, - укључивати ученике у самостално извођење закључака кроз вођено рјешавање задатака.
3. Раванско кретање крутог тијела	<ul style="list-style-type: none"> - дефинише раванско кретање крутог тијела, - објасни врсте раванског кретања крутог тијела, 	<ul style="list-style-type: none"> - израчуна кинематске величине код раванског кретања крутог тијела. 		<p>Наставник ће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дефинисати раванско кретање крутог тијела и његове облике,

	<ul style="list-style-type: none"> - објасни убрзање тачака раванске фигуре. 			<ul style="list-style-type: none"> - објаснити одређивање брзина и убрзања тачака крутог тијела, - приказати примјену поларних и правоуглих координата у анализи кретања, - рјешавати типске задатке из раванског кретања уз графичке приказе, - организовати анализу задатака у пару или групи ради развијања логичког закључивања, - повезати раванско кретање са примјеном у конструкцији механизма.
4. Динамика материјалне тачке	<ul style="list-style-type: none"> - дефинише основне законе динамике, - објасни динамику праволинијског кретања материјалне тачке, - објасни динамику криволинијског кретања материјалне тачке, - дефинише материјални систем, - објасни спољашње и унутрашње силе материјалног система. 	<ul style="list-style-type: none"> - израчуна динамичке величине за задато праволинијско кретање. 		<p>Наставник ће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - објаснити Њутнове законе динамике и њихову примјену у техници, - приказати анализу сила које дјелују на материјалну тачку, - објаснити динамику праволинијског и криволинијског кретања, - објаснити појам материјалног система и разлику између спољашњих и унутрашњих сила, - демонстрирати поступак израчунавања динамичких величина, - повезати теоријске законе са примјеном у машинству и ваздухопловству, - подстицати ученике на критичку анализу резултата и уочавање могућих грешака.

5. Закон о количини кретања и импулсу силе	<ul style="list-style-type: none"> - објасни закон о количини кретања и импулсу силе, - објасни рад силе, снагу и степен корисног дејства, - објасни теорему о примјени кинетичке енергије и закон о одржању механичке енергије, - дефинише динамику сложеног кретања тачке, - дефинише момент инерције, - објасни теорему о промјени количине кретања и закон о одржавању момента количине кретања материјалног система. 	<ul style="list-style-type: none"> - израчуна рад за задате силе, снагу и степен корисног дејства, - израчуна кинематске и динамичке величине тачке примјењујући теорему о примјени кинетичке енергије и закон о одржању механичке енергије. 		<p>Наставник ће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - објаснити закон о количини кретања и импулсу силе уз примјере из праксе, - објаснити појам рада, снаге и степена корисног дејства, - обрадити теорему о промјени кинетичке енергије и закон о одржању механичке енергије, - дефинисати момент инерције и закон одржања момента количине кретања, - приказати поступак израчунавања рада, снаге и енергетских величина, - рјешавати задатке који комбинују кинематичке и динамичке појмове, - повезати законе динамике са практичном примјеном у машинским и ваздухопловним системима, - наглашавати значај систематичности, прецизности и логичког приступа у рјешавању задатака.
---	---	--	--	---

Интеграција

- Физика
- Математика
- Елементи ваздухоплова
- Техничка механика и аеродинамика
- Клипни мотори и елисе

Извори

- Уџбеници одобрени од стране Министарства просвјете и културе Републике Српске
- Друга стручна и теоријска литература
- Технички цртежи, шеме и презентације

- Наставни узорци

Оцјењивање

Оцјењивање се врши у складу са Законом о средњем образовању и васпитању и Правилником о оцјењивању ученика у настави и полагању испита у средњој школи. О техникама и критеријима оцјењивања ученике треба упознати на почетку изучавања модула.

Струка (назив):		МАШИНСТВО И ОБРАДА МЕТАЛА		
Занимање (назив):		Авиотехничар за ваздухоплов и мотор - оглед		
Предмет (назив):		ТЕХНИЧКА МЕХАНИКА И АЕРОДИНАМИКА		
Опис (предмета):		Стручно-теоријски		
Модул (наслов):		ОСНОВИ АЕРОДИНАМИКЕ		
Датум:	март, 2026. година	Шифра:	Редни број: 04	
Сврха				
Садржаји који се изучавају у модулу омогућавају ученицима да стекну основна знања аеродинамике, аеродинамичким карактеристикама и аеродинамици великих брзина.				
Специјални захтјеви / Предуслови				
Посједовање елементарних знања из Математике, Физике, Техничке механике и аеродинамике (модул 1 и 2).				
Циљеви				
Садржаји наведени у модулу оспособљавају ученика да: <ul style="list-style-type: none"> - разумије основне принципе аеродинамике, - разумије кретање и понашање летјелице у различитим условима, - процјењује утицај аеродинамичких сила на перформансе авиона, - примјењује знање о аеродинамици великих брзина, - процјењује утицај конструктивних рјешења на управљивост, стабилност и сигурност летјелице.				
Теме				
1. Аеродинамика 2. Теорија лета 3. Стабилност и управљивост авиона 4. Аеродинамика великих брзина:				
Тема	Исходи учења			Смјернице за наставнике
	Знања	Вјештине	Личне компетенције	
	Ученик је способан да:			
1. Аеродинамика	<ul style="list-style-type: none"> - објасни значај и примјену међународне стандарде атмосфере, - објасни принципе аеродинамике и лета ваздухоплова, - наведе основне дијелове ваздухоплова, - објасни улогу основних дијелова ваздухоплова,	<ul style="list-style-type: none"> - користи дијаграме и чита потребне податке из њих, - рјешава једноставне задатке из аеродинамике.	<ul style="list-style-type: none"> - савјесно, одговорно, уредно и правовремено обавља повјерене задатке, - ефикасно планира, организује и рационално користи вријеме, - поштује прописе, стандарде и мјере безбједности у раду, - развија позитиван однос према квалитету, исправности	Наставник ће: <ul style="list-style-type: none"> - објаснити значај и примјену међународне стандарде атмосфере, - објаснити основне принципе аеродинамике и лета ваздухоплова (узгон, отпор, потисак, тежина), - представити основне дијелове

	<ul style="list-style-type: none"> - дефинише геометријске параметре аеропрофила, крила и кракова, - објасни принципе стварања узгона и отпора. 		<p>и поузданости техничких система и опреме,</p> <ul style="list-style-type: none"> - сарађује са другима, комуницира јасно и уважава мишљење сарадника, - испољава спремност за тимски рад и конструктивно рјешавање проблема, - прилагођава се новим ситуацијама и промјенама у радном окружењу, - поштује професионалне и етичке норме структуре - показује иницијативу, самосталност и одговорност у раду, 	<p>ваздухоплова и њихову улогу у стварању аеродинамичких сила,</p> <ul style="list-style-type: none"> - објаснити геометријске параметре аеропрофила, крила и кракова (распон, тетива, угао напада), - објаснити настанак узгона и отпора уз коришћење дијаграма и графичких приказа, - демонстрирати читање и тумачење дијаграма (полара, зависност узгона од угла напада), - повезати теоријска знања са примјеном у ваздухопловној техници.
2. Теорија лета	<ul style="list-style-type: none"> - анализира једначине које дефинишу однос узгона, отпора, масе (тежине) и потиска. - објасни стационарни и нестационарни режим лета, - објасни теорију заокрета. 	<ul style="list-style-type: none"> - израчуна однос узгона, отпора, масе (тежине) и потиска. 	<ul style="list-style-type: none"> - исказује мотивацију за стручно учење и усавршавање, - испољава способност разумијевања сложених технолошких структура, система, цртежа и информација, - показује самосталност и способност рјешавања проблема. 	<p>Наставник ће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - објаснити основне једначине које дефинишу однос узгона, отпора, масе (тежине) и потиска, - објаснити стационарни и нестационарни режим лета, - објаснити теорију заокрета, - приказати услове равнотеже сила у различитим режимима лета (праволинијски лет, пењање, обрушавање), - показати поступак израчунавања односа узгона, отпора, тежине и потиска, - рјешавати задатке различите сложености уз детаљно образложење поступка, - повезати прорачунске задатке са реалним примјерима из ваздухопловне праксе, - подстицати ученике на анализу

				результата и процјену утицаја појединих параметара на перформансе авиона.
3. Стабилност и управљивост ваздухоплова	<ul style="list-style-type: none"> - дефинише појам стабилности ваздухоплова, - дефинише појам управљивости ваздухоплова, - наведе органе управљања ваздухопловом и објасни принцип њиховог дјеловања, - објасни тримовање ваздухоплова и поступке контроле граничног слоја. 	<ul style="list-style-type: none"> - разликује статичку и динамичку стабилност ваздухоплова, - разликује уздужну, попречну и стабилност по правцу, - разликује органе стабилности и разумије улогу органа стабилности. 		<p>Наставник ће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дефинисати појам стабилности и управљивости ваздухоплова, - објаснити разлику између статичке и динамичке стабилности, - представити уздужну, попречну и стабилност по правцу, - описати органе управљања ваздухопловом (елеватор, кормило правца, елерони) и принцип њиховог дјеловања, - објаснити појам тримовања ваздухоплова и контроле граничног слоја, - користити шематске приказе ради лакшег разумијевања међусобног односа сила и момената, - организовати анализу конкретних ситуација лета ради развијања способности процјене стабилности.
4. Аеродинамика великих брзина	<ul style="list-style-type: none"> - дефинише карактеристике надзвучног струјања, - објасни утицај стишљивости ваздуха на аеродинамичке особине крила и авиона – компресибилитет, - наведе специфичности 	<ul style="list-style-type: none"> - разликује врсте ударних таласа и опише њихове карактеристике. 		<p>Наставник ће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - објаснити карактеристике надзвучног струјања и појаву ударних таласа, - објаснити утицај стишљивости (компресибилитета) на аеродинамичке особине крила и авиона,

	конструкције авиона за велике брзине.			<ul style="list-style-type: none"> - представити разлику између подзвучног, трансзвучног и надзвучног режима лета, - објаснити врсте ударних таласа и њихове карактеристике, - повезати специфичности конструкције авиона за велике брзине са аеродинамичким захтјевима, - користити дијаграме и шематске приказе ради визуелизације струјања, - подстицати ученике на критичко разматрање утицаја великих брзина на стабилност и сигурност летјелице.
Интеграција				
<ul style="list-style-type: none"> - Математика - Физика - Елементи ваздухоплова - Техничка механика и аеродинамика 				
Извори				
<ul style="list-style-type: none"> - Уџбеници одобрени од стране Министарства просвјете и културе Републике Српске - Друга стручна и теоријска литература - Технички цртежи, шеме и презентације - Наставни узорци 				
Оцјењивање				
Оцјењивање се врши у складу са Законом о средњем образовању и васпитању и Правилником о оцјењивању ученика у настави и полагању испита у средњој школи. О техникама и критеријима оцјењивања ученике треба упознати на почетку изучавања модула.				